

Raadsmemo Corona effecten

Schuldhelpverlening
Jongerenloket
Zelfstandigenloket
Participatiewet
RPA
Maatwerk
PerspectiefOpWerk
MensInBeeld
Langedijk
BijzondereBijstand
Handhaving
IntegralerDienstverlening
WerkgeversServicepunt
KenJeClient
BudgetWinkel
Alkmaar
Heerhugowaard
Minimabeleid
SocialeRecherche

Aanleiding

Aan de raden is een zienswijze gevraagd op de begroting 2021 en de jaarrekening 2019 van Halte Werk.

De raden hebben aan Halte werk de vraag gesteld om de gemeentes op de hoogte te houden van de consequenties van de extra inzet en verlies aan inkomsten door de coronacrisis. De effecten als gevolg van de coronapandemie op de bedrijfsvoering en resultaten van Halte Werk in beeld te brengen en deze zo spoedig mogelijk, bij voorkeur in 2020, te verwerken in een voorstel tot begrotingswijziging 2021. Onderstaand worden de effecten van corona ingeschat en hoe Halte Werk deze effecten kan opvangen. Mochten er toekomstige andere effecten zijn dan informeren wij de raad actief.

Algemeen

Tijdens het aanbieden van deze stukken ontstond de coronacrisis. De coronacrisis begon als een gezondheids crisis maar onttaarde al vrij snel in een economische crisis. De maatregelen die getroffen zijn in het kader van de lockdown en de economische crisis die daarop volgde hebben zijn effect bij Halte Werk; opvangen van het verlies van inkomen (door tozo of bijstand) en een toename van armoede en schuldhulpverlening.

Kinderen hebben een tijd onderwijs op afstand gevolgd, mensen die hun werk verliezen kunnen mogelijk niet meer aan de slag komen in het beroep waarin zij gespecialiseerd zijn, en in extreme gevallen leidt werkverlies tot armoede en problematische schulden. Op de arbeidsmarkt is werkverlies te verwachten in de sectoren die sterk getroffen worden door de crisis. Aan de andere kant zijn er ook sectoren waar de werkgelegenheid tot op heden stabiel is gebleken en mogelijk zelfs groeit, en kan de aanpassing van de arbeidsmarkt via om- en bijscholing gefaciliteerd worden.

In de huidige crisis vallen de klappen juist in de horeca, detailhandel en cultuursectoren, sierteelt en luchtvaart. Het is onbekend hoe snel deze sectoren zullen herstellen, als ze dit al volledig doen.

Ondersteuningsmaatregelen

De vraag is hoe de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) uitpakt voor flexibele werknemers. Daarnaast zullen de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en de Tijdelijke overbruggingsregeling voor flexibele arbeidskrachten (Tofa) doorwerken in hun risico op armoede en dit, in het licht van hun beperkte WW-rechten, vermoedelijk verkleinen.

Tozo

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) die Halte Werk uitvoert voor 12 gemeente is een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De regeling is onderdeel van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen. Zij voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum daalt. De Tozo betreft een aanvulling van het inkomen tot aan het sociale minimum, dat wil zeggen 1050 euro per maand voor een alleenstaande en 1500 euro per maand voor samenwonenden. Iedere zelfstandige waarvan de inkomsten door de coronacrisis tot onder het sociaal minimum zijn gedaald heeft hier in beginsel recht op.

Tofa

De Tofa-regeling is in juni opgezet om getroffen flexwerknemers zonder WW-rechten, met terugwerkende kracht in maart, april en mei een brutobedrag van 550 euro per maand te geven. Deze wordt uitgevoerd door het UWV.

Hieronder worden puntsgewijs kort de effecten op het bestand van Halte Werk en op de uitvoeringskosten beschreven.

- **Arbeidsmarkt**

Er is vooral werkverlies aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De inkomenseffecten zijn het grootst bij mensen met een flexibel dienstverband in uren, zoals zelfstandigen en oproep- en uitzendkrachten zonder WW-rechten. Het is te verwachten dat het effect op het vaste personeelsbestand pas later, bij voortdurende en verdere omzettingen en verdere afbouw van steunmaatregelen en ontslagregelingen, zichtbaar wordt.

Ondanks de steunmaatregelen stijgt het aantal mensen met een WW-uitkering. (<https://www.uwv.nl/overuwv/kennis-cijfers-en-onderzoek/index.aspx>) Dit gebeurt vooral in de horeca, schoonmaaksector, detailhandel en uitzendsector. Jongeren merken dit vooral omdat zij vaker een tijdelijk contract hebben. Ook lopen mensen met een migratieachtergrond, laagopgeleiden en arbeidsgehandicapten een groot risico om hun baan te gaan verliezen. Zij werken vaak in een tijdelijk dienstverband in sectoren die kwetsbaar zijn voor de corona-effecten. Als deze groepen in een langdurige uitkeringssituatie terechtkomen, gaat dit gepaard met een toenemende afstand tot de arbeidsmarkt en (nog) lagere baankansen.

- **Kwetsbare doelgroepen**

De achterstand op de arbeidsmarkt van kwetsbare groepen zoals jongeren, mensen met een migratieachtergrond en arbeidsbeperkten loopt verder op doordat zij vaker in een tijdelijk dienstverband werkzaam zijn in een kwetsbare sector.

Een slechte arbeidsmarkt vergroot vooral de werkloosheid onder laagopgeleide jongeren en jonge migranten. Omdat schoolverlaters zijn aangewezen op vrijkomende of nieuwe banen worden ze meer dan anderen geraakt door de afnemende werkgelegenheid. In het verleden nam de werkloosheid onder jongeren in tijden van crisis sterker toe dan onder oudere werknemers, en daarbij werden jongeren met een relatief lage opleiding weer harder geraakt dan jongeren met een hogere opleiding. Ook de werkloosheid onder jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond neemt naar verhouding sterk toe in tijden van laagconjunctuur; het nadeel van een niet-westerse achtergrond als het gaat om werkloosheid is groter in tijden van laagconjunctuur.

- **Armoede en schulden**

Doorgaans leiden economische crises tot een toename van de armoede: mensen verliezen werk, wat leidt tot een inkomensdaling die niet in alle gevallen adequaat opgevangen kan worden door inkomensondersteuning in de sociale zekerheid. De toename van de armoede zal leiden tot een toename van het aantal mensen met problematische schulden.

- **Effect van armoede en schulden**

Wanneer mensen langer dan een jaar in armoede leven, neemt de kans dat zij hier nog uitkomen drastisch af. Het feit dat mensen in armoede leven en de stress die hiermee gepaard gaat, leidt ertoe dat hun doenvermogen afneemt, en zij ondernemen minder actie om uit de armoede te komen. Problematische schulden verergeren deze dynamiek, alles stress trekt een wissel op de capaciteit om plannen te maken voor de toekomst.

Niet zelden gaan problematische schulden gepaard met complexe multiproblematiek in het sociaal domein en deze multiproblematiek zou nog gevoed kunnen worden door de gevolgen die de crisis kan hebben voor de geestelijke gezondheid. Een aanzienlijk deel van de mensen die in deze crisis werkloos worden, zal op de korte of wat langere termijn een beroep moeten doen op de Participatiewet (P-wet).

- **Armoede en Participatiewet**

Ook een toename van de schuldenproblematiek plaatst een rem op de uitstroom uit de P-wet. De kans om aan het werk te kunnen is groter aan de onderkant van de arbeidsmarkt, de minder-betalende banen met vaak tijdelijke contracten op oproepbasis. Deze onstabiele banen belemmeren vaak een succesvolle schuldsanering. Door bovenstaande ontwikkelingen lijkt een toename van de langdurige en intergenerationele armoede in de nasleep van deze crisis te verwachten. Des te belangrijker om in te zetten op vroegsignalering en preventie.

Effecten op reguliere processen Halte werk

De tozo regeling moest in haast worden opgetuigd. Systemen moesten aangepast worden en formulieren en beschikkingen ontwikkeld. Door de hoeveelheid aanvragen die er bij Halte Werk zijn ingediend (ruim 11.000) en de spoed van deze regeling heeft Halte Werk de prioriteit gegeven aan inkomenszekerheid. Klantmanagers zijn ingezet op de tozo aanvragen en de aanvragen levensonderhoud. Door deze prioritering en de intelligente lockdown zijn er achterstanden ontstaan in onze reguliere processen. De uitstroom uit de bijstand viel grotendeels stil, o.a. doordat re-integratietrajecten stil kwamen te liggen, proefplaatsingen beëindigd werden en mensen minder inzet toonden op solliciteren.

Hier moet nu extra inzet op worden gedaan.

Effect op bestanden van Halte Werk en beheersmaatregelen

- **Vertraging uitstroom**

Het aantal aanvragen zien we niet in extreme mate toenemen. Wel zien we een vertraging op de uitstroom. De ontwikkeling van de bijstand volgt de ontwikkeling van de economie. Als het aantal banen en vacatures achter blijft, dan zal de bijstand blijven groeien. Zeker als WW-uitkeringen aflopen of zzp'ers hun bedrijf niet kunnen voortzetten. Mensen die geen andere middelen van bestaan hebben, zullen dan een bijstandsuitkering aanvragen. Als de economie aantrekt, zal de instroom in de bijstand juist weer dalen en de uitstroom weer toenemen. Daarnaast moeten we ook kijken naar aanvullende capaciteit voor het wegwerken van opgelopen achterstanden.

- **Jongeren**

De overheidsmaatregelen richten zich primair op het behoud van werk voor diegenen die al actief zijn op de arbeidsmarkt: de incrowd. De outsiders, mensen die nog niet werken, hebben te maken met een arbeidsmarkt die zich de komende tijd zal kenmerken door onzekerheid en voorzichtigheid onder werkgevers. Met als gevolg naar verwachting een daling van het aantal nieuwe vacatures, zeker in sectoren zoals horeca, leisure, industrie. En de vacatures die er komen, zullen vooral flexibel en tijdelijk van aard zijn. Dat betekent dat veel jongeren het de komende periode nog zwaarder kunnen gaan krijgen wat betreft werk, loon/inkomen, scholing en ontwikkeling, schuldenproblematiek en mentale en psychische belasting. Dat betekent dat er een adequate infrastructuur moet staan om deze jongeren te ondersteunen en perspectief te bieden. Dat maakt het door doorontwikkelen van het Jongerenpunt des te urgenter. Halte Werk zal zich in 2021 nog meer inzetten op het

jongerenpunt als netwerkorganisatie om deze klappen proberen te verlichten. Daarnaast kunnen we meer loonkostensubsidie verstrekken en de intensievere begeleiding op scholen door route arbeid voor te zetten. Hierdoor kunnen jongeren mee blijven doen.

- **Migranten**

Een slechte arbeidsmarkt vergroot vooral de werkloosheid onder laagopgeleide jongeren, arbeidsbeperkten en jonge migranten. Met de uitvoering van de nieuwe inburgeringswet in juli 2021 kijken we samen met klant naar de beste mogelijkheden om met de invulling van diens PIP (Persoonlijk Integratie Plan) tot de beste resultaten te komen.

- **Zorgklanten**

Pre-corona was er een krapte op de arbeidsmarkt en kon de aandacht uitgaan naar onze zorgklanten, inwoners met vaak Multi problematiek die langdurig in de uitkering zitten. Met behulp van loonkostensubsidie en persoonlijk contact kon deze groep soms een eerste stap zetten op de arbeidsmarkt. Door de komst van een nieuwe doelgroep in de bijstand komen onze zorgklanten weer achteraan de rij te staan door de concurrentie tussen werklozen. We moeten kijken naar ons dienstverleningsconcept waarmee ook de kwetsbare groep de aandacht krijgt die ze nodig hebben. We willen voorkomen dat de afstand tot de arbeidsmarkt van deze groep te groot wordt.

- **Inzetten op om-, her- en bijscholingstrajecten en loonkostensubsidie.**

Om klanten weer snel richting de arbeidsmarkt te begeleiden zijn meer omscholingstrajecten nodig en voor klanten die langer dan een jaar in de uitkering zitten zal sneller loonkostensubsidie ingezet gaan worden zowel de korte termijn als de lange termijn. Hoewel sectoren zoals de horeca en het toerisme hard zijn getroffen, zijn er nog steeds sectoren die staan te springen om personeel. Voorbeelden hiervan zijn de zorg, het onderwijs, de logistiek en de supermarktbranche. Verder is het van belang om personeel aan het werk te houden door middel van een loonkostensubsidie (eventueel gecombineerd met een om-, her- of bijscholingstraject). Dit kan leiden tot kostenvoordelen en heeft ook positieve sociale effecten doordat personeel uit een sociaal isolement blijft.

- **Effect op de dienstverlening, ken je klant.**

De laatste jaren waarbij er sprake was van een hoogconjunctuur is ingezet op aandacht voor de klant. Als de economie achterblijft en het bestand groeit door verminderde uitstroom, dan is het de vraag of deze ingezette weg, meedoen en participatie, voortgezet kan worden met de huidige capaciteit. Instroom van mensen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt Er is straks een overschot aan beschikbaar personeel met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Het huidige bestand met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt zal hierdoor moeilijker uitstromen.

- **Schuldhelpverlening**

De toename van de armoede zal leiden tot een toename van het aantal mensen met problematische schulden wat zal leiden tot een toename in de Schuldhelpverlening. Dit is een lang termijn effect daar mensen gemiddeld na 5 jaar pas een schuldhelpvraag durven te stellen. Halte Werk zet daarom stevig in op preventie met het nieuwe meldpunt vroegsignalering in samenwerking met nutsbedrijven, zorgverzekeraars en woningbouwverenigingen. De verwachting is dat de huidige coulance ten aanzien van

schulden een vertragend effect heeft op de mensen met schulden. Afhankelijk hoe dit toeneemt kan er een tekort ontstaan aan schuldhulpverleningsconsulenten.

Oproep NVVK

De NVVK verwacht dit jaar 30% meer mensen met betalingsproblemen en 30% meer mensen met schulden. Daarom roept zij gemeenten op voldoende middelen vrij te maken voor financiële dienstverlening om de gevolgen van de crisis op te vangen.

Inzet Halte Werk

Halte Werk bereidt zich voor op de verwachte toename voor door o.a.

- Meer aandacht voor preventie en vroegsignalering (meldpunt vroegsignalering)
  - Wijziging inrichting van het proces schuldhulpverlening
  - Aanhaken bij versnellingspakket NVVK (inzet saneringskredieten en de methode van collectief schuldregelen via schuldenknooppunt)
  - Intensivering communicatie (mensen uitnodigen om te komen praten over geldzorgen)
-
- **Minimabeleid**
Meer mensen zullen in aanmerking komen voor bijzondere bijstand omdat er meer inwoners onder de 120% norm vallen. De verwachting is dat uitgaven bijzondere bijstand toenemen, met name de kosten bewindvoering.
  - **Debiteuren**
Ten aanzien van inkomsten debiteuren bestand ligt er nu een risico. Er zullen naast de vorderingen op de bijstand ook vorderingen komen op de TOZO regeling. Dit heeft effect op de capaciteit.
  - **Uitvoeringskosten**
De extra werkzaamheden in verband met corona hebben ook invloed op de indirecte processen (ICT, HR, Fin, communicatie, doorontwikkeling bedrijfsprocessen).

Financiën

Halte Werk heeft voor de uitvoering de keuze gemaakt om geen extra middelen aan te vragen voor de uitvoering van de Tozo. Door het efficiënt in zetten van onze processen en te prioriteren hebben we meer dan 11.000 besluiten op tijd kunnen nemen. De consequenties zoals hierboven beschreven gaan we voelen en willen we opvangen.

Gemeenten krijgen per besluit op een aanvraag levensonderhoud vanuit de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) van het Rijk een vergoeding. De bedragen gelden voor zowel Tozo 1 als Tozo 2 en per besluit op een Tozo-aanvraag. Of het nu gaat om een toewijzing of een afwijzing. Het behelst ook vergoeding van de kosten die er komende jaren gemaakt gaan worden voor rentebetalingen en terugbetalingen van leningen. Bovendien houdt de vergoeding rekening met eventuele herstelacties in verband met de rechtmatigheid en voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Het bestuur en het MT van Halte Werk zijn de mogelijkheden aan het onderzoeken om deze vergoeding in een voorziening vast te leggen om hier de aankomende 3 jaar de achterstanden mee weg te werken en de kosten die de aankomende jaren gemaakt gaan worden uit te betalen. Halte

Werk brengt de deelnemende HAL-gemeenten en de bovenlokale gemeenten de uitvoeringskosten in rekening.

Door het inzetten van deze voorziening van alle TOZO-gelden van de HAL- en buitengemeenten is het niet nodig om een begrotingswijziging 2021 op te stellen. Deze voorziening kunnen we incidenteel inzetten om de achtergebleven dienstverlening en de extra kosten als gevolg van Corona te dekken in 2021.